

БОГОСЛОВЉЕ

ИЗДАЈЕ
ПРАВОСЛАВНИ БОГОСЛОВСКИ ФАКУЛТЕТ
У БЕОГРАДУ

Година XXVI (XLII)

1983.

Свеска 1 и 2

Др Владета Јеротић

КРИЗА КАО ШАНСА ЗА ИСПОВЕСТ И ПОКАЈАЊЕ

Рана која се крије
споро и тешко зацељује

Иво Андрић

Општи поглед на кризу

Према изворном грчком значењу речи, криза означава преокрет, обрт, наступање отсудног тренутка, по некима још и суд, на који ћемо се смисао још једном на крају вратити. Конкретно у медицини, криза је онај нагао преокрет у болести, на боље или на горе, који одлучује о даљој судбини болесника.

Не доводи свака болест човека у кризу, чак можемо да кажемо да је релативно мали број болести у току једног људског живота такве природе која може да изазове у човеку неки прелом. Ако узмемо, дакле, кризу као онај значајан догађај у животу човека од кога ће зависити његов даљи живот, онда је сигурно да таквих крупних, великих и преломних догађаја није било много. Па ипак, управо због тога што су овакве болести или овакви догађаји, што је у основи наше идеје коју излажемо једно исто, релативно ретки, они могу да донесу човеку одједном много; они отварају човеку врата до тада непознатом или неупознатом свету, врата која му пружају

шансе за даљи унутарњи и спољашњи развој какав до тада такав човек није ни слутлио. Такви догађаји, на пример, могу да буду смрт неког блиског или најближег човека у околини, нека тешка и озбиљна физичка или душевна болест, велики или целокупан губитак имања у некој поплави, земљотресу, рату итд.

Осим оваквих крупних и најчешће трагичних збивања која долазе споља и која могу, мада не морају да покрену у човеку снажну потребу за радикалном променом, збивања која бисмо условно могли назвати великим или егзистенцијалним кризама, у току једног људског живота одиграва се читав низ малих или природних криза, од којих свака може да претставља скривену или могућну варницу која доведе човека до неког преображаја, на боље или на горе.

Погледајмо, најпре, оне догађаје у току једног људског живота који су скончани за појаву ОДВАЈАЊА, а које сматрамо физиолошким, значи нормалним и очекиваним. Такви су догађаји, на пример, ако пратимо човека од момента рођења па до смрти, следећи: сам чин рабања када долази до наглог одвајања, односно прелаза детета из једне средине у другу и то сасвим другу средину; одвајање одојчета од мајке после потпуног престанка дојења; полазак детета у школу, доба пубертета, завршетак школовања и преузимање радног места, одвајање од породице заснивањем сопствене породице, прелазно доба за мушкарца и жену између педесете и шездесете године, доба старости, и коначно одвајање које доноси смрт. Навели смо само неколико типичних раздобља у животу човека која могу бити и често и јесу повод за кризу.

Како људи најчешће одговарају на ове обичне, назовали смо их мале или природне кризе у току живота? Уколико је живот једне породице, узмимо конкретно као пример, примерне хришћанске породице релативно хармоничан и складан, свака од поменутих криза — на пример, она која наступа у детету када се први пут одвоји од мајке, или када пође у школу, али и оне касније и много касније кризе, као што су одлазак у пензију, умирање и смрт неког блиског у породици — пролазиће и проћи ће у релативном миру, уз природно доживљен бол и патњу због губитка, али и са смиреностију и надом некога чије су очи и душа усмерени и према нечему вечном и непролазном.

У оним другим, сигурно бројнијим случајевима, када човек није прошао кроз искуства хришћанског васпитања, или у случајевима разједињених, несложних или потпуно распаднутих породица, сваки од поменутих догађаја физиолошког одвајања протећи ће много болније, мучније и са последицама које се не могу предвидети, не увек

само негативним. Узмимо као пример добро познату и често помињану пубертетску или адолесцентну кризу. Мишљења смо да и у оваквим свакодневним, и рекло би се, баналним кризама треба умети сагледати и неки дубљи смисао збивања, неку шансу за развој личности, како смо то у наслову реферата навели.

Младачалачко доба, бар у условима западноевропске цивилизације и културе, и још посебно у нашем веку, испуњено је до врха противречностима које долазе највећим делом споља, али једним, не и занемарљивим делом изнутра, из телесне и душевне организације младог човека.

Као психијатри, психотерапеути или клинички психолози, годинама забринутих погледа, усмерени према свему патолошком што се дешава у адолесцентном добу, дешава нам се да често изгубимо из вида многобројна друга збивања у адолесценцији која или нису уопште болесна или су само друкчија, некад на праници болесног, „абнормално нормална“, а која су заправо она стања кризе која су неопходна за сазревање човека, оне номиновне дечије болести после којих су снаге Ја видљиво ојачане, а „индивидуациони процес“ (да подсетимо на познати појам Карла Густава Јунга) упадљиво закорачио напред. Снажна је потреба младог човека, исто толико снажна из физиолошких, колико из психолошких, па и духовних разлога да изађе из заштитничке љуштуре допубертетског доба, потреба која наговештава душевно буђење на парадоксалан начин, затвореношћу уместо отвореношћу, пркосном самосталношћу у односу на родитеље, а скривеном чежњом, стидљивим апелом за разумевањем његових нових потреба, нарцистичком преосетљивошћу када су у питању и најмање увреде које долазе од других, а неосетљивошћу, каткад безобзирном према најближој околини; ето, само неколико спољашњих манифестација нормалног стања кризе која одражава унутарњу узбурканост до кључања узаврелог живота адолесцента. Овакве кризе, познати амерички психолог Ерик Ериксон је назвао „креативним кризама“ сматрајући смела „пубертетско нагињање преко ивица многих провалија као нормално експериментисање са догађајима који тако постају приступачнији контроли Ја, под условом да се на њих не одговори прерано фаталном озбиљношћу одвише ревних или неуротичних одраслих“. За ово је претходно значајно да и родитељ и терапеут не потцене „ватрену потребу младих особа у пубертету за људима и идејама у које могу веровати, што такође значи људе и идеје у чијој служби изгледа вредно труда доказати да си поуздан“ (Ериксон).

Прешли бисмо сада на ширу област друштвених криза. Један од видова кризе нашег доба јесте све чешћа појава тзв. ноогених

неуро́за као типичне појаве патологије духа времена, описане од бечког психијатра Виктора Франкла. Ове неуро́зе, нарочито распрострањене код младих људи које не потичу из психолошке, него из ноолошке (од грчке речи „ноус“ — дух) димензије људске егзистенције, не почивају на комплексима и на конфликтима у уобичајеном смислу речи, већ на конфликтима савести, на сукобима вредности, на егзистенцијалној фрустрацији и егзистенцијалној празнини, створени искључиво егзогеним разлозима. Израз егзистенцијалан код Франкла има троструко значење: 1) односи се на егзистенцију, т.ј. на специфично људски начин постројења, 2) на смисао егзистенције и 3) на тражење конкретног смисла личне егзистенције. Под егзистенцијалном фрустрацијом Франкл разуме озбиљно оштећење ВОЉЕ ЗА СМИСЛОМ у данашњег човека. Ова воља за смислом најдубљи је и заправо основни покретач сваке људске делатности, мисли Франкл. Како да млад човек данас коме, према речима Виктора Франкла „не говори више инстинкт шта мора да чини, нити му говори традиција шта треба да чини, па ускоро више неће знати шта хоће да чини, али од тог момента човек ће желети да чини или оно што други чине или ће чинити оно што му нареде да чини“, како да тај млад човек, погођен ноогеном неуро́зом и њеним тешким последицама, опет поврати вољу за смислом?

Франкл нам нуди користан савет кога се вреди опоменути у свакодневном раду свештеника и психотерапеута. Животни смисао Како да млад човек данас коме, према речима Виктора Франкла, а врло вероватно да ће сутра бити доведен и у другом, пошто се буде и тамо остварила релативна социјална правда и богатији материјални живот — упозоравам на занимљиво Франклово мишљење по коме су управо бољи социјални услови за живот и већи материјални стандард живота предуслов за појаву већег броја ноогених неуро́за — можемо опет наићи на три колосека: 1) остварујући неко дело, 2) доживљавајући неку вредност и 3) трпећи.

Навели смо, нешто опширније став Виктора Франкла према данашњој кризи у свету, не само због тога да бисмо указали на једног доброг дијагностичара нашег времена, онда и терапеута који предлага лек за болест, већ и због тога да бисмо указали, уробеним православним оптимизмом, да је и ноогена неуро́за као криза времена и бројних појединаца у томе времену, опет само шанса за преображај, односно за исповест и покајање.

О смислу и мери страдања у кризи

Полазећи у размишљању о кризи као шанси за исповест и покајање од речи апостола Павла, у првој посланици Тимотеју (2, 4); „Који хоће да се сви људи спасу и добу у познање истине“ и од речи у другој Петровој посланици (3, 9): „Не доцни Господ с обећањем,

као што неки мисле да додни; него нас трпи, јер неће да ко погине, него сви да дођу у покајање“, мени се читав људски живот приказује као призивање човека од стране Бога на исповест и покајање. Домостројитељ наше куће — а под кућном подразумевам дух, душу и тело (према речима апостола Павла у посланици Солунјанима (5, 23): „И цео ваш дух и душа и тело да се сачува без кривице за долазак Господа нашег Исуса Христа“) који управља нашим имањем — а под имањем подразумевам једино таланте које смо бесплатно добили на рођењу — зна најбоље пут који нас води к Њему. Не сумњам, јер видим и осећам да је тај пут испуњен кризама, мањим и већим, да је најчешће трновит, да на њему, некад, изгубимо привидно и привремено оријентацију, да на њему, каткад, клонемо духом и не видимо смисао и излаз, па ипак, ако смо испуњени вером, надом и љубављу, Економ који управља нашим животом указаће се, и Смисао пребеног пута обасјаће нас као сунчев зрак с небеса који осветли и огреје вечног људског просјака на путу између два живота.

Наша помоћ психотерапеута и свештеника људима у кризи мора бити с тога испуњена, у сваком тренутку приступа њима, вером, надом и љубављу у Смисао сваке њихове, наравно и наше кризе. Нашом ограниченом способношћу разумевања, још више, ограниченом способношћу умовања, не само онога што се у нама, пред нама и са нашим ближњим око нас догађа, већ и правим поимањем онога што се тако чудесно дешава са пчелом и мравом, са тицом селицом или јегуљом која се прошета из реке у океан и натраг да би оставила икру, ми смо упућени, да признајући своју слабост и немоћ затражимо помоћ од Онога који нам је једини може обилно да пружи, опет преко наше вере, наде и љубави. Шаљући људима невоље и несреће, болести и болове, Господ поступа са нама још увек милостиво и с љубављу, а не по правди онако како смо заслужили, јер нас и на овај начин приводи исповедању и покајању. Уверен сам и као хришћанин и као лекар да ниједна болест, психичка или физичка, ниједна крупна несрећа која нас снађе није дошла изненада.

О овој истини знао је да пронађе праву реч још „отац медицине“, славни грчки лекар Хипократ када је написао: „Болест не долази одједном, као из ведрога неба, него је то последица дугог низа малих незнатних прешака против здравља, које се надовезују једна на другу и расту као ваљајућа грудва снега, док се једног дана не свале на главу грешника“.

На сваком месту простора и у сваком тренутку времена указују нам се знаци, симболи, наслућивања, предосећања, који не представљају ништа друго него опомене. Зашто смо тако глуви за читаве хорова звукова у нама и око нас који нас желе да разбуди и зашто

смо слепи за читав спектар боја који хоће да нас учини видовитим за збивања у нама и ван нас?

Осим покушаја откривања Смисла свих збивања у нама и око нас, нарочито о смисла патње и бола у кризи, смисла који често остаје за нас за увек скривен и у кога се због тога мора једноставно веровати, потребно је да доживимо истинитост МЕРЕ СТРАДАЊА која се наваљује на човека у кризи. Сваком од нас дато је онолико страдања колико можемо да поднесемо. Довољно је да се опет сетимо апостола Павла и његове окрепљујуће утехе из посланице Коринћанима, најпре прве, у којој се вели: „Друго искушење не дође на вас осим човечијега; али је веран Бог који вас неће пустити да се искушате већма него што можете, него ће учинити с искушењем и крај, да можете поднети“ (10, 13); друго је место у другој посланици Коринћанима у којој се каже: „Јер како се страдања Христова умножавају на нама тако се и утеха наша умножава кроз Христа“ (1, 5).

И психотерапеути и свештеници дивни су примери могућности која им стоји на расположењу да лече људске душе. Наравно, да они сами морају бити у непрекидном процесу чишћења и непрестаном труду приближавања праобрацу Христа у себи, иначе, како ће деловати, како ће одговорити на оправдано питање болесника: Лекар, излечи се сам!

Свака криза човека, а он је у некој врсти кризе, такорећи, непрекидно, хтео то да призна или не, прилика је за свештеника и психотерапеута да је схвати као шансу за човека и да покуша да га својом стрпљивошћу и благошћу, разумевањем и саосећањем приведе исповести која постаје сада и шанса за покајање. Али као што није свака криза шанса за исповест, тако није ни свака исповест шанса за покајање. Ово не треба да нас збуњује, нити разочарава и жалости. Зар се кроз сунце и дажд не пружа сваком семену и растињу увек нова прилика да донесе плод! Некоме семену, међутим, потребно је више сунца или кише, некоме мање да би проклијало, процветало и донело плод. Зар није тако и са људима? После много поновљених криза, после безброј опомена, некад већ у другој половини живота, некад и пред сам крај живота, човек ипак научи лекцију живота и доживи оно што сви небески духови тако силно желе: да се човек тргне, да му се отворе очи и уши, да у њега уђе Вода Живота, да он сам постане Извор Живота.

Сви се налазимо у овом животу у једној великој школи. Неко је у првом, а неко већ у последњем разреду. Многи од нас понављају и по неколико пута један разред јер нисмо добро научили лекцију. А када пређемо у виши разред задају нам се теже и све теже лекције. Упоредо са све сложенијим задацима који нам се постав-

љају, расте и наше самопоуздање и радост од наученог јер смо све ситуацији да смо вођени од Учитеља који нам је наменио оно што „око не виде и ухо не чу“. Како да онда не журимо циљу и поред криза које су пред нама! Када планинар поуздано зна да постоји врх планине на коју се пење, па је у једном тренутку успињања угледао из магле и облака и сам врх, њега више ништа неће моћи да одврати од достизања тога врха, иако је свестан да ће препреке-кризе бити све теже што је врх ближи.

Нико нема тако дивну прилику него свештеник и психотерапеут да им се преко исповести отвори и повери несрећан и болестан човек, човек који је бар мало схватио своју немоћ да сам себи помогне и све сам разреши, у гордости својој, без помоћи другог човека. А потреба сваког човека за исповедањем исто је тако јака и насушна као и хлеб наш насушни. Ово могу да тврдим после тридесет година рада са болесним и здравим људима. Олакшање које се постиже исповедањем некад је једнако утољавању жеђи ожеднелог или глади гладног. Оно постаје потом потреба која захтева понављање. Само је ствар нашег такта, наше спремности и способности да приђемо људима који траже нашу помоћ да их можемо на природан и спонтан начин привести исповедању. Остало, после тога, није у нашој моћи. Пошто је исповест света тајна, оно што се одиграва у току исповести са оним који се исповеда, а нарочито оно што ће се одиграти са њиме после исповести, т.ј. да ли ће доћи до покајања или не, у власти је Онога који невидљиво присуствује у светој тајни исповедништва, као што присуствује у свакој другој светој тајни. Наша половина посла, дакле, а и та половина велика је част и одговорност која нам је тиме поклоњена, јесте у нашој благодатној спремности да приведемо исповести човека који нам се обраћа због неке кризе.

О тешкоћама исповедања

Није мали број несрећених и неуравнотежених људи, за које ми у психијатрији кажемо да су неуротичари, психопате или психотичари, који се јављају свештенику и психотерапеуту, некад само једном или другом, некад истовремено и једном и другом, и то нарочито у време њихове кризе. Када кажемо, међутим, да су такви људи у кризи, морали бисмо још једном боље дефинисати овај појам и потсетити на његово првобитно значење како смо га у уводу овога реферата изнели. Иако можемо, уопштено рећи, да је човеков живот готово стално заплускиван догађајима и доживљајима који долазе из спољашњег и унутрашњег света који га могу довести или га доводе у стање кризе, ипак смо ову реч задржали за она ретка

и изузетно тешка стања у току човековог живота која су нека врста прекретнице за њега и која због тога захтевају од њега неку одлуку, неки преокрет, у једном или другом смеру.

Ово разликовање различитих стања кризе због којих се неко јавља свештенику или психотерапеуту значајно је за ове помагаче пре свега због заузимања одређеног става према ономе који тражи исповедање. Није мали број, наиме, људи који се јављају више пута, у краћим размацима времена, психотерапеуту или свештенику са релативно стереотипним, монотоним жалбама иза којих се не осећа довољна или никаква емотивна узбуђеност, или је пак ова узбуђеност неуверљива, неискрена, ми бисмо психијатри рекли, хистеријна. Више познатих психотерапеутских ауторитета у свету истакли су честу потребу религиозног неуротичара за исповешћу. При томе је карактеристично да овакав неуротичар исповеда најчешће грехе који су готово без значаја и то под притиском свога осећања кривице. Он заправо не може да исповеди оно што га стварно мучи јер његов проблем не прелази праг свести. Отуд му је ускраћена могућност кајања и опроштаја.

Страх и кривица као феномени изузетно чести и код здравих и код болесних, својствени општељудском бивствовању, нису увек присутни у свести људи, они су, како се то стручним језиком психодинамичне теорије каже, потиснути из свести управо због свога непријатног и мучног садржаја. Један од путева, у психотерапеутској пракси најчешћих и најуспешнијих јесте враћање непријатног потиснутог садржаја из несвесног у свесно уз катарзично доживљавање ослобађања и разјашњења конфликта који је често годинама мучио пацијента.

Страх и кривица стоје и иначе у тесном и зависном међусобном односу. Једном је страх тај који изазове кривицу, други пут кривица дозове страх. Не увек, али често, човек тако постаје виновник и страха и кривице, као што је он, и поред свих детерминизама, унутрашњих и спољашњих ипак слободно биће. Савремене психотерапеутске школе које не само да нису равнодушне према религији, него неке од њих и саме носе религиозно језгро у себи, сматрају да се страх и кривица не могу одвојено истраживати и лечити. Скоро све форме у којима нам се страх манифестно појављује коначно се згушњавају у једну једину: у страх пред кривицом. Али коликогод било човеку тешко и неподношљиво да се са оваквом истином сусретне, човек је, како то тачно каже Мартин Бубер, биће способно да постане криво, али и способно да своју кривицу објасни, расветли и окаје. Ова узвишена мисао о човеку, о коме је и Достојевски на сличан начин умео да мисли, дубоко је хришћанска и она треба да нам је пред очима када смо истински присутни у тајни исповедања. И дански филозоф Серен Кјеркегор знао је да изрекне праву мисао која нам може помоћи, а која гласи: „Јер чим је кривица одређена, страх пролази и кајање је ту“.

Недоумица наша ипак остаје: како помоћи ономе који се исповеда да препозна своју кривицу, а да се не уплаши због ње, већ да осети праву потребу да се ове ослободи?

Свештеник се може наћи у изузетно осетљивој ситуацији да има пред собом управо неког неуротичног, или, што је много теже,

психотичног човека који тражи од њега помоћ у кризи коју није сам у стању да дефинише јер је није свестан. Шта тада треба свештеник да чини? Пред њим стоје неколико путева. Могуће је да прочита молитву над оваквим несрећником, са пуно љубави, наде и вере у Свевишњег, или ће покушати да уради нешто слично што чини психотерапеут, а то су поновљени дужи разговори са оваквим човеком, с надом да ће се временом између њих двоје боље искристалисати проблем и конфликт, разговори који заправо и нису исповест, већ припрема за исповест, или, најзад, послаће га стручњаку за овакву врсту психичких поремећаја, наравно ако овакав поремећај препозна, психијатру, односно психотерапеуту. Ја сам намерно узео, као што сте приметили, само један, можда изузетан и редак, а можда и не тако редак пример јављања за исповест свештенику оних људи који показују неке знаке психичког поремећаја. Постоје и бројни други, лакши случајеви у којима ће већ и једнократна исповест бити довољна да донесе олакшање, можда и истинско покајање ономе који се исповеда.

Постоје и бројне друге тешкоће које се појављују када расправљамо сложен проблем кризе и исповедања. Уопште, много је пропуштених криза у људском животу које су могле нешто да значе за њеног носиоца, а прошле су као ветар који дува у празно или звоно које узалуд звони. Некад је ова узалудност кризе последица малокрвности и душевне неразвијености човека у кризи, а некад и нашег пропуста, нехата или погрешног приступа човеку у кризи. Као што су Јудејци у пратњи Христовој рекли слепом Вартимеју: Не бој се, устани, зове те!, тако и ми морамо најпре да ослободимо од страха човека у кризи. Није корисно оптерећивати човека у страху још га више плашећи предочавајући му тежину његових прехова и правичност његове садашње патње. Нико нас није позвао за судије; много је боље ако га ћутљивим саосећањем приведемо да он сам исповеди све што га мучи и што га је увело у кризу. Ни исповест ни покајање не могу бити изнуђени од несрећника који је у кризи, јер су онда и њихови плодови краткотрајања; исповест и покајање треба да се одиграју у пуној слободи која је могућна тек када је страх прошао.

Свака криза је у својој основи победа себичности над човекољубљем, сујете над скромношћу, себелубља над богољубљем. И свака криза је увек изнова шанса и опомена за човека да не живи добро, да му је другачији пут намењен, да му душа тражи друкчију храну. Хришћанско учење да себичан човек не љуби не само Бога ни човека, већ ни самога себе, јер он љуби само лепо мишљење које има о себи, љуби своју самообману, добро се слаже са модерним психодинамичним теоријама које говоре о неуротичној идеализованој слици за којом човек хрипи, вечно незадовољан јер је не може да оствари, и због тог незадовољства агресиван је или депресиван.

Човек запада, у ствари, увек у исту замку. Ако пред собом нема Христов идеал коме се измучена душа људска извија у чежњи да га достигне, пред том истом душном човек поставља сам себи друге, лажне идеале, најчешће идеал моћи. Зар није природно да је криза једина опомена, једини могући спасоносни лек, иако горак лек, опо-

мена која се испречује на путу болесног човека који још увек гордо говори о своме „самоостварењу“? Човек јесте доспео до Месеца и сишао у утробу Земље и спустио се на дно океана, али он и даље није у стању да додта једну влас на коси својој, нити да се одене као што се љиљани у пољу одевају, нити је сигуран да ће сутра осванути жив. И опет нас кризе и у њима патње и болови могу нечему научити, јер би без њих човек постао неподношљиво горд и раван самом Луциферу.

Закључак

Када се нађе у кризи, човек, скоро по правилу, наслеђује два начина како да изађе из кризе. Један је начин да из ње што пре побегне, избегавајући по сваку цену да сагледа и узрок и последице кризе. Овај начин је, нажалост, најчешћи, али са последицама које су недогледне и често трагичне. Други начин, коме је сваки човек у кризи такође интимно склон јесте да кроз разјашњење узрока и очишћујућу патњу доживи нешто ново што га може учинити зрелијим, целовитијим, бољим као човека. Тачно је да сваки човек бежи од патње и бола, али још је више тачно да је човек биће патње и бола од којих ниједан човек не може да побегне. Велики је изазов пружен човеку оним шта ће он да учини са патњом и болом. Да ли ће да их негира и порекне, да ли ће да их прогласи бесмисленим или ће у свакој озбиљнијој кризи видети опомену и шансу за своје сазревање?

На путу овог сазревања, на коме је, према речима Алфреда Адлера, добра вила већ од колевке ставила поред човека невољу која треба да га нечему научи и увек изнова и до краја живота нечему новом учи, човек ће се једном срести, некад раније, некад касније, и са потребом за исповедањем, самим тим и за покајањем. Ако му исповедање постане прека потреба онда неће ни на покајање дуго чекати, а и један и други свети чин привешће га ближе и дубље него било које друго животно искуство, маколико оно било богато, своме праобрасцу, Христу. Тек тада Христове речи: „Будите савршени као што је савршен Отац ваш небески“, неће више изгледати немогуће, нестварне, управо фантастичне, као што су изгледале Великом Инквизитору у роману Достојевског, већ ће бити радостан позив Христов који своје ученике, од једног тренутка, више не назива слугама већ пријатељима. Да ли је икада у историји човека нечија друга љубав осим Божје љубави према човеку прострла пред човеком овако величанствену перспективу његовог развоја!

Поменули смо на почетку мишљење по коме се трчка реч, кризис, може превести и као „суд“. Владика Николај у свом осмом мисионарском писму управо настоји на овом значењу речи. Вероватно је у праву. Јер зар није свака јача криза у човеку или друштву, као и у природи, нека врста суда Божјег „који Бог попушта на људе да би их пробудио, оствестио, одуховио и к Себи повратио“?

Поменуто мисионарско писмо завршава се речима којима ћемо и ми завршити овај реферат: „Кажи и ти, часни оче, суд Божји, место криза, и све ће ти бити јасно“.

Zusammenfassung

Primarius Dr. Vladeta Jerotic

DIE KRISE ALS EINE CHANCE ZUR BEICHTE UND REUE

Dem Problem der Krise als eine Chance zur Beichte und Reue ist man von medizinisch-psychologischer und theologischer Seite herantreten. Die Krise als Folge der Trennung, Krankheit oder Tod eines nahestehenden Menschen kann beim Menschen eine Chance zur Wende bedeuten. Zeichen der Krise in unserer Zeit sind das immer häufigere Auftreten neogener Neurosen als typische Leiden des Geistes der Zeit (wie von Viktor Frankl beschrieben). Sowohl der Psychotherapeut als auch der Priester sind ständig mit Menschen in Kontakt, die sich in einer Krise befinden. Von derer Bereitschaft und Fähigkeit hängt es ab, in wiefern sie in der Lage sein werden diesen Menschen zu helfen, durch die Krise zur Beichte und Reue zu gelangen als sichersten Weg innerer Säuberung und Versöhnung mit sich selbst. Es gibt viele Schwierigkeiten subjektiver und objektiver Natur, auf die der Priester und der Psychotherapeut bei dieser Arbeit treffen. Unter denen die Hilfe suchen gibt es viele neurotisch und psychisch kranke Menschen, so dass von einem Priester auch ein gewisses psychologisches Vorwissen verlangt wird, wie er am besten vorgehen muss, wenn er sich mit dem Problem der Angst und der Schuld auseinandersetzen muss, Phänomene, die sehr häufig sowohl bei Gesunden als auch bei Kranken vorkommen.

Der Glaube ist so, dass der Mensch ein Wesen ist, dass auf eine geistige Verklärung gerichtet ist, wie auch die Überzeugung von seinem täglichen Bedürfnis zur Beichte und Reue als heilige Sakramente, die ihn zur Liebe Gottes führen.

Д-р Владета Йеротич

КРИЗИС КАК ПОВОД ДЛЯ ИСПОВЕДАНИЯ И ПОКАЯНИЯ

Проблему кризиса как повода для исповедания и покаяния автор рассматривает с медицинско-психологической и с богословской сторон. Кризис как следствие разлуки, болезни или смерти близкого человека отдельному человеку может послужить поводом для поворота в его личной жизни. Признаком кризиса современного человека служит всё более усиленное явление ноогенных нервностей (нервотрёпок) как типично патологического духа времени (описанного Виктором Франклом. И психотерапевт и священник постоянно сталкиваются с людьми находящимися в кризисе; от ихней подготовленности и способности зависи в какой степени они помогут людям придти посредством кризиса к исповести и к покаянию — т. е. к самому надёжному пути внутреннего очищения и примирения с самим собой. Очень много трудностей субъективной и объективной природы мешает священнику и психотерапевту в этом деле. В числе ищущих помощь есть много невротиков и психиков, и это требует от священника хоть какого-то психологического знания, чтобы он смог лучшим образом поступать при встрече с проблемами страха и виновности, — т. е. с теми явлениями, которые чрезвычайно часто можно встретить како у здоровых так и у больных людей. Автор статьи высказывает свою вер в тот факт, что человек есть бытие направленное к своему духовному праобразу, а также и убеждённость в насущной потребности исповедания и покаяния — тех таинствах, которые ведут человека к Божией любви.